

Punt van de Koepelkerk. Vermoedelijk
1) ♂, 2) ♀, 3) baby.

haar nest gebouwd heeft op de laatst zoo veel besproken wankel punt van de Koepelkerk aan het Leidsche Boschje?

Hierbij een teekening van den toestand die verdere explicaties overbodig maakt, alleen is er te vermelden dat hun nest, heelemaal onbeschermd tegen storm en regen, uit slordig bij elkaar gedragen takken bestaat waarvan soms, bij storm, een wegwaait — zooals ik met de kijker kon zien.

De ouden verscheuren steeds hun prooi op een punt van het topkruis (No. 1 van de teekening) maar waar ze deze vandaan halen en wat het is kan ik van mijn kamer uit niet zien. Jammer genoeg ontdekte ik het huishouden eerst een week of twee geleden dus te laat om de opvoeding van de baby No. 3 te kunnen volgen.

Verder heb ik te vermelden dat juist gisteren een bonte specht in onzen kantoortuin (Heerengracht) kwam en aldaar op een droge acacia-tak flink aan het kloppen ging; het is moeilijk na te gaan, of deze vogel dezelfde was die hier (zooals laatst vermeld) in de lente doortrok, maar het is wel mogelijk dat hij het was „auf dem Wege zurück“, want ik geloof niet, dat er veel bonte spechten in Amsterdam nestelen.

R. OPPENHEIM.

De waarneming van het torenvalkennest in de top van de Koepelkerk is niet nieuw! Zeker reeds veertig jaar geleden broedden de torenvalken geregeld op precies dezelfde manier in die kogel. Destijds was dat van het Leidsche plein af gemakkelijk te zien. Of ze in de tusschenliggende jaren, sedert hooge gebouwen het uitzicht belemmeren, er ook geweest zijn, weet ik niet.

J. Hs.

Groote Zaagbek hier broedend? Mogelijk interesseert u het volgende. Dit voorjaar heeft zich, een paar kribben boven de splitsing Rijn-IJssel, een paartje *groote* Zaagbekken opgehouden. Ongeveer begin Juni (datum ben ik vergeten) zag ik al kanoënde het ♂ zaagbek zwemen. Er bestaat geen twijfel aan of het was de groote zaagbek.

Toen ik ongeveer een week later op dezelfde plaats kwam, de Rijn was intusschen erg gestegen, zag ik het ♂ zoowel als het ♀. Hieruit meende ik te kunnen afleiden, dat het ♀, toen de Rijn nog laag was, had zitten broeden en door het stijgende water van het nest was gejaagd. Lijkt u dit ook waarschijnlijk?

Arnhem, 3 Oct. '38.

T. RENSKEN.

Het is best mogelijk, dat die Zaagbekken hier gebroed hebben. Zij broeden in Noordduitschland tot in Sleeswijk Holstein, ook in Beieren en Zwitserland en overal graag aan zoet water. Zoowel grondbroeder als holenbroeder, wordt zelfs om de eieren aangemoedigd om in nestkorven te broeden, zooals de welbekende eendennesten bij ons in Friesland. Bekend is het dat hij zijn broedgebied in Schotland uitbreidt. Aan de wielen en hanken van onze Boven-Rijn en Geldersche IJssel heeft hij zeker een goede kans. Is er ook een kans, dat alle kanovaarders goede vogelbeschermers worden? Dat is wel wenschelijk.

JAC. P. TH.

Bladkoninkje. In den nacht van 25 op 26 September 1938 werd aan boord van het lichtschip Haaks een vogeltje dood gevonden, dat bij het personeel niet bekend was en mij ter determinatie werd toegezonden. Hoewel de teere vogel verformfaaid was meende ik onmiddellijk met een bladkoninkje of goudhaantjes-boschzanger (*Phylloscopus humei praemium*) te doen te hebben. Deze meening werd bevestigd door Prof. Dr. L. F. de Beaufort, Directeur van het Zoölogisch Museum te Amsterdam, die deze zeldzame verschijning in alcohol bewaard heeft.

J. DRIJVER.

Kruisbekken. Op Vrijdag 16 September 1938 nam ik in de Loonsche Duinen onder Loon op Zand een viertal geelachtige kruisbekken waar. De vogels voedden zich met dennenzaad; onder een der boomen lagen ruim twintig uitgekikte dennenappels.

In den nacht van 3 op 4 September werd één exemplaar dood gevonden aan boord van het lichtschip Maas.

J. DRIJVER.

Draaihals, Gladde slang, Insectenverarming. In verband met verschillende mededeelingen en vragen in diverse afleveringen moge ik mijn steentje bijdragen.

I. Draaihals. Nestelde tusschen 1919 en 1923 in den tuin van mijn buurman Dr.

J. van der Spek te den Dolder in een nestkast. Ook daar haalde hij de koolmeezennesten uit andere kastjes. Zijn kastje lag schuin boven een veelbelovend nieuw nest van de zwartrugboschmier en die heele kolonie heeft het monster me totaal uitgerooid.

2. *Gladde slang*. Het laatste exemplaar werd te den Dolder ongeveer 15 jaar geleden gevangen. Vroeger werd ze in de oerboschen op de stuifheuvelders herhaaldelijk aangetroffen. Ringslang, hazelworm en hagedis komen in mijn tuin nog in het wild voor, de hazelworm. merkwaardigerwijze vaak onder pannen in nesten van *Formica fusca*, de grauwwarte tuinmier. Ik zou wel willen weten, of de jonge hazelwormen zich misschien met mierenlarven voeden. Donisthorpe geeft onder de Engelsche mierengasten ook de hazelworm op, ook daar bij *Formica fusca*.

3. *Verarming der insecten-fauna*. Deze is ook hier schrikbarend. In het begin van mijn verblijf te den Dolder, 1910—1916 zoowat, vond men 's morgens op de witte muren der paviljoens meestal verscheidene groote dennenboktorren, in gezelschap van nachtpauwoogen en van tal van nachtvinders. Ook 's avonds onder de lantaarns en buitenlichten zaten die muren vol Noctuiden, Geometrienen en spinners. Op de wilgen kwamen vele soorten van *Andrena* en andere wilde bijtjes; *Colletes* en *Sphecodes* zag ik veel meer dan nu. Ook de *Cicindela*'s waren veelvuldiger. Mijn kamperfoelie werd 's avonds, vooral in de eerste bloeidagen, bezocht door ligusterpijlstaart, klein avondrood en dennenpijlstaart, zoodat het er van gonsde. Nu zie ik al die dieren haast niet meer. De laatste dennenboktor zag ik in 1927. Een groote kanjer van een populierboktor ving ik nog drie jaar geleden, bij Elfhoeven nabij Gouda, en zette haar hier op een geregenereerde Italiaansche populierenstam in mijn tuin. Het volgend jaar zag ik haar op een goeden dag weer op dienzelfden stam zitten. De Julikever was vroeger in Juli en Augustus tusschen Katwijk en Noordwijk op elke wandeling te vinden, nu niet meer. Op de witte muren der paviljoens verschijnen onder de lantaarns nog maar weinige nachtvinders. Van de libellen vloog hier omstreeks 1910—1916 op elk pad en overvloedig de groote goudgroene *Cordulia aenea*; die zie ik niet meer. De oorzaak? Er is nog landschapsschoon genoeg en er zijn nog planten en boomen genoeg, maar niet de goede. *Prunus serotinus*, Douglasspar en Amerikaansche eik hebben vergeten uit Amerika ook hunne insecten mee te brengen. Bovendien wordt er zooveel gegraven, gespit en in het mos gekrabd dat zeker heel veel winterfasen, cocons en zoo, worden vernield. Bij de mieren kan ik dat goed merken. De grond langs de wegen wordt omgespit. In die losse grond komen de mieren graag hun nesten maken. Worden die wegranden dan een of twee jaar later weer omgewerkt, wat veelal winterwerk is, dan worden de kolonies tijdens hun overwintering in de koude bovengebracht en een prooi voor elke vogel of klein roofdier. Zoo zijn hier de amazone-mier (*Polyergus*) geheel en de bloedroode mier (*Formica sanguinea*) bijna geheel uitgerooid. De veenmier (*F. picea*) in het Soesterveen is de laatste jaren niet meer aangetroffen. Ook de bestrijding van schadelijke insecten door middel van bespuiten met vergiften ruïneert vele andere soorten. Hier werd in drie doodgevonden vogels van diverse soorten arsenicum aangetoond. De wetenschappelijke land- en boschbouw richten onze fauna te gronde, evenzeer als ontginning, lintbebouwing, en industrierook. Nederland is te netjes geworden.

A. STÄRCKE.

Kokmeeuwen en mieren. Op 31 Juli zag ik in een tuin in Bergen N.H. tegen zes uur n.m. de gevleugelde ♂♂ en ♀♀ van een zwarte mierensoort uit den grond kruipen, de mannetjes duidelijk kleiner ($\pm \frac{2}{3} \times$) dan de wijfjes. Er vlogen er maar weinig op; de meesten krioelden over den grond in de onmiddellijke nabijheid van de openingen van het nest, waar zij uit waren gekomen.

Toen ik een uurtje later op dezelfde plek terugkwam, waren nog maar weinig gevleugelde mieren op den grond te zien, maar het viel me op, dat boven het aangrenzende groote stuk weiland een groote zwerm kokmeeuwen rondvloog. Wanneer men een kokmeeuw met het oog volgde, bleek, dat hij al gauw even dook of op andere wijze de richting van zijn vlucht plotseling wijzigde. Verband te zoeken met de bruiloftsvlucht der mieren lag voor de hand, al kon ik ook door den kijker niet zien, waar de meeuwen precies naar haptten.

De meeuwen waren zeker verscheidene tientallen in aantal en zij haptten eenige malen per minuut, zoodat heel wat mieren aldus aan hun eind kunnen zijn gekomen. Een enkele stormmeeuw vloog mee rond, maar die zag ik niet happen.

C. O. VAN REGTEREN ALTENA.

Neushoornkever in de Duinstreek. De heer Leentvaar vraagt hoe het met de neushoornkever in de duinstreek staat. Dit dier heeft zich steeds in de duinstreek kunnen handhaven. Mijn eerste exemplaar, dat ik zelf ving, vond ik bij Hillegom op de straatweg loopende. Dat is al meer dan een halve eeuw geleden. Later heeft de heer Uyttenboogaart over het voorkomen in de bollenstreek eenige malen bericht in de publicaties van de Entomologische Vereeniging. 't Blijkt, dat het dier zich in mesthoopen van oud dekriet enz. even goed kan ont-